בעל הבית: **ח לכובעות.** לעשות מהן כמין כובע גרמא, שכך היו רגילים לעשות עטרות של שבולין ולשום גרמא: **לכומסאות.** מינס גדוסים ובולטים למעלה ככובעות אלא נכפפים למטה שאינו גרמא כל כך כמה דתימא (דברים לג) הלא הוא כמוס עמדי: **ולחררה.** קלר מעט ועימר כדי לגלגל עיסה לעשות חררה קטנה על גבי גחלים. פירוש*) אחר יש שקוראים המגוזה ומגדישים אותה במקום אחד עד שתתקף, ואז נושאים אותה למקום שדשים המגוזה ומקום הדישה נקרא גורן, ומה שמגדישים על גבי קרקע נקרא כובעות כדמות כובע שמשימין בראשן, ומה שמגדישים בארץ נקרא כומסאות, לשון כומס עמדי, ומה שמגדישים בעגולה כדמות חבן הרחיים נקרא חררה, על שם שהחררה עגולה: **ולעמרים.** עשה עמרים קטנים וסופו לעשות משנים ושלשה עומר אחד: **אין לו שכחה.** כלומר מה ששכח בשדה בשעה שמוליך לאחד מן המקומות הללו אינו שכחה, דכתיב (שם כ"ד) כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה, מה קציר שאין מחריו קציר אף עומר שאין מחריו עומר, יצא[ו] אלו שיש מחריחן עומר: **ממנו ולגורן יש לו שכחה.** המוליך מאחד מהמקומות הללו לגורן, ושכח עומר באחד מן המקומות הללו הוי שכחה: **המעמר**

*) ראה תוס' אנשי שם בעמ' הבא.

שְׁכָחוֹ בַּעַל הַבַּיִת, שְׁכָחוֹ בַּעַל הַבַּיִת וְלֹא שְׁכָחוּהוּ פּוֹעֲלִים, עָמְדוּ עֲנִיִּים בְּפָנָיו אוֹ שֶׁחִפְּפוּהוּ בְּקַשׁ, הֲרֵי זֶה אֵינוֹ שִׁכְחָה: ח הַמְעַמֵּר לְכוֹבָעוֹת וּלְכֻמְסָאוֹת, לַחֲרָרָה וְלָעֳמָרִים, אֵין לוֹ שִׁכְחָה. מִמֶּנּוּ וְלַגֹּרֶן, יֶשׁ לוֹ שִׁכְחָה. הַמְעַמֵּר לַגְּדִישׁ, יֶשׁ לוֹ שִׁכְחָה.

פירוש המשניות להרמב"ם

כלומר המצות והחוקים אשר צוה האל (ליוצאי) [על עולי] מצרים. **ז חפוהו בקש.** כסוהו והסתירוהו בתבן ודומה לו. **ח** המנהג לקצור החטה ולעשותה ערימות ערימות במקומות רבות עד שיקבצו הכל במקום אחד ומן המקום ההוא למקום הדישה והוא נקרא **גורן**. וכל אשר יקבצו מן הערימות מעל הארץ נקראו **כובעות**. שהם דומים לכובע [והיא כילה הברזל שיניחו בראשם במלחמות]. וכל מה שיקבצו בחפירה שהיא נעשית בארץ נקראו **כומסות**. גזור ממלת הלא הוא כמוס עמדי (דברים לב). ומה שיתקבצו ממנה כעגולה דמות רחיים נקראו **חררה**. [דומה לעוגה שנקראת חררה.] וכן ביאר הגמרא. **ולעמרים**. הוא שיוליך האלומים הקצורים לעשות מהם עמרים גדולים וזה הוא נקרא לעמרים וכל מה שיוליכם ממקום הקצירה אל אחד המקומות האלה אם שכח כלום במקום הקצירה אינו שכחה ואם הוליך מאלה המקומות למקום הדישה ושכח דבר באחת מאלו המקומות יש לו שכחה וזה ענין מה שאמרו ממנו ולגורן יש לו שכחה. וענין **המעמר לגדיש** ידוע. ומה שאמרו **גמר המלאכה**. ר"ל המקום שאין מוליכין אליו כי אם לקבץ שם העמרים בלבד ולא יקבץ אותם העמרים אחר כן לעשות מהם עמרים גדולים ואמר הכתוב כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה ואמר מה קציר שאין אחריו קציר אף עומר שאין אחריו עומר ואז יתחייב בשכחה.

מלאכת שלמה

שיהא שכוח אפי' מעובר ושב בדרך. **או שחפוהו בקש.** ומאי כך שכחוהו פועלים ובעל הבית כיון שבגרמת עניים נשכח לא הוי שכחה. הר"ש והרע"ב ז"ל. **ח המעמר לכובעות וכו'.** פי' לשון למייתי כ"ע ז"ל הוא פי' רבינו שמשון ז"ל וכתב עליו ה"ר משה ז"ל ולא יפה בעיני פי' זה לתין דרך לעמר לגורך דבריס הללו והו"ל למיתני הקומר לגורך דבריס הללו אין לו לקט ע"כ: ופי' כ"ע ז"ל לכומסאות. תכשיט למטה במקום שהוא כמוס. ע"כ.

לגדיש יש לו שכחה. דמשעימר הכל רואה לעשות מהן גדיש דהאי עימור אין מחריו עמור וכי הדר ושכח מן הגדיש ולגורן שהוא במקום דישה אין לו שכחה דכבר נתקיימה המצוה. גדיש היינו כשלובלין כל העמרין במקום ג' עד זמן הדישה. גרן הוא מקום שדשין בו התבואה כדמוכח בפ' כל שעה וגם הכרי שמעורב התבן והמוץ עם התבואה קרוי גרן דכתיב הנה הוא זורה את גרן השעורים וכו' אבל בריצת הלא הוי עמור לגדיש כשמוזר ומעמר

תפארת ישראל

ל. ודוקא דקאי בעה"ב גבי עומר וחכי היה. דאם לא כן אפי' לא שכחו בעה"ב הוה שכחה: **לא.** דכל שכחה שלא מחמת עצמו אינו שכחה. כמו נקט אינו מחמת עצמו (פ"ד מ"י): **לב.** מפנה עמרים: **לג.** לפנותן למקום אחר לעשות שם מהשבלים כמין כובע גרמא: **לד.** כובע גמוכה: **לה.** לעשות עוגה קטנה ע"ג גחלים. וי"מ דר"ל לעשות עמרים בתמונת עוגה. ומשם יפנן אח"כ

משנה ראשונה

שכחה וליף לה התם מקרא. ומתני' מיירי בשדה וקאמר כשנכנס אחד מהם ונתנה שלא לו שכחו השני שע"פ שחזר גם הוא ושכחו אינו שכחה. ולפ"ז ל"ל לשכח בעה"ב ולא שכחוהו פועלים בתחלה שלא ע"פ שנכנסו אח"כ גם הם אינו שכחה דכהא נמי זכתה לו שדהו ע"פ שנכנס תחלה כיון שלא שכחו הפועלים זכתה לו שדהו. ולשון הרמב"ם בתחלה פ"ה דין ג' היה בעל השדה בעיר ואמר יודע אני שהפועלים שכחו עומר שבמקום פלוני ושכחוהו ה"ז שכחה ושם היה בשדה ואמר כן ושכחוהו אינו שכחה וכו'. נ"ל דושכחוהו דריסת ורפיח ט"ס הוא וצ"ל ושכחו דקאי אבעה"ב שחזר ושכחו גם הוא וכן בלשון הר"ש מהירושלמי נפל טעות זה שכן מוכח מפי' רש"י ותוס' דצ"מ כדפי'. **עמדו עניים בפניו או שחיפוהו כו'.** דוקא שנתכסה ע"י עניים אבל נתכסה מליהו בעפר או בקש ושכחו ה"ז שכחה דשם בטומן לחכמים דפ"ו מ"י. אלא ע"י עניים קנסא הוא. וצ"ל דקנסו שלא יתנו גם לעניים יחזרו וילקטו ובכך. דוקא שנתכסה ע"י עניים אבל נתכסה מליהו בעפר או בקש ושכחו ה"ז שכחה דשם בטומן לחכמים דפ"ו מ"י. אלא ע"י עניים קנסא הוא. וצ"ל דקנסו שלא יתנו גם לעניים יחזרו וילקטו ובכך. ולפי"ז ל"ש לשכח בעה"ב ולא שכחוהו פועלים בתחלה שהא שלא ע"פ שנכנסו אח"כ גם הם אינו שכחה דכהא נמי זכתה לו שדהו ע"פ שנכנס תחלה כיון שלא שכחו הפועלים זכתה לו שדהו. ולשון הרמב"ם בתחלה פ"ה דין ג' היה בעל השדה בעיר ואמר יודע אני שהפועלים שכחו עומר שבמקום פלוני ושכחוהו ה"ז שכחה ושם היה בשדה ואמר כן ושכחוהו אינו שכחה וכו'. נ"ל דושכחוהו דריסת ורפיח ט"ס הוא וצ"ל ושכחו דקאי אבעה"ב שחזר ושכחו גם הוא וכן בלשון הר"ש מהירושלמי נפל טעות זה שכן מוכח מפי' רש"י ותוס' דצ"מ כדפי'. **עמדו עניים בפניו או שחיפוהו כו'.** דוקא שנתכסה ע"י עניים אבל נתכסה מליהו בעפר או בקש ושכחו ה"ז שכחה דשם בטומן לחכמים דפ"ו מ"י. אלא ע"י עניים קנסא הוא. וצ"ל דקנסו שלא יתנו

ציונים

ח המעמר. שם הל"ג י"ג.

ראשון לציון

ח [במשנה] **המעמר לכובעות.** בערוך ערך כבע ירו' כובעות מן לעיל כמה דתימא וכובע נחשת על ראשו וכומסאות מן לרע כמה דתימא הלא הוא כמוס עמדי וגו' פירוש כובעות לשבי שבלים הן וכומסאות תחתון של שבלים וי"ל כובעות לגודות הקשורות למעלה כנגד לשבילין כומסאות לגודות הקשורות מתחת. **לחררה.** בערך חר ג' כתב הערוך ירוש' חררה גלגל וים לומרים הנשדף מן הזרע.

תוספות אנשי שם

בידו לעני אבל כל המי לא עדיד מעשה בידים אלא שבא למנוע קלח עניים מן הלקט ושם דרך לאחריס שילקטו שם בהרווחה לשלילו בבא למנו שאינו מניח לעניים אינו ר"ל שלוקח לעצמו לשיפוק ליה לעבר על ד"ת אלא פי' שאינו בא לשדה בג' אבעיות שאינו מניח שהעניים יקטו בזעזם ג"כ שממהר לוחם שיחזרו ללקוט ואינו מניחם שילקטו כדרך העולם (רמ"ה). **ז** במשנה **שחפוהו בקש.** הר"ם הביא מספרי דטעמא משום דהוי טומן ואמיל כר"י לקמן פ"ו מ"י. וביושלמי פ"ו אימא העומר שהמזיק בו להוליכו לעיר ומנו ע"ג מביאו ושכח שביהם התחתון שכחה והעליון אינו שכחה. רש"י אמיהם אינם שכחה התחתון מפני שהמוסק והעליון מפני שהמזיק בו. ר"ן אמר בזוכר אח העליון. אימא דר"י כר' יוסה כמה דתר"י בזוכר את הקטין כן ר"ן אומר בזוכר את העליון. ומשמע דקאי אר"ש דלר"ש אין התחתון שכחה בזוכר העליון דאז הוי טומן. אבל בשכח העליון הוי התחתון שכחה אע"פ שהוא מכוסה. וכיון שהלכה כרבנן לגבי ר"ש אפילו בזוכר העליון הוי שכחה. וכ"ד הרמב"ד ומ"כ גם מגמגמו אין הלכה. אבל הר"מ סובר דר"ז אינהו קאי דבזוכר את העליון גם רבנן דר"ש מודו שאינה שכחה ולא משום טומן אלא דע"י העליון אי אפשר שיזכור גם את העומר. ועי' בר"מ פ"ה ה"ד ובפ"מ בירו' פ"ו.

תוספות אנשי שם

ח במשנה **זה הכלל**. מצטריך לפי מימרא דשם ימצא מי שיקבץ העמרים למקום שאינו גמר מלאכה בעין בלאו דומיא לעמיים שהעומיים ברישא אסר היו רגילים בהם במקום ובזמן שהגג שלח יהיה לו דין זה (הוי"ע). ועי' תוי"ט פ"ו דתרומות מ"ד. בר"ב ד"ה **ולחררה כו'**. **פ"א כו'** לפי' הזה הניח הרמ"ם בשם הרמב"ם. ועי' בל' הר"מ בפי' ז"ל המנהג לקוד המטה ועשותה ערימות ערימות במקומות רבות עד שיקבצו הכל במק"פ ומן המקום ההוא למקום הדישה והוא נקרא גרן. וכל שאר יקבצו מן הערימות מעל הארץ נקרא כופעות כו'. ומפרש הרמ"ם והר"ב שכופעות ומוסקות ומרחה הם מוראי הגדים שממנו נוטלים לגרן וע"ל שכתה כיון שגיריך לשאת ממנו לגרן לדוש שם. ועפ"ז הוגרכו לדחוק ולפרש דמ"ש המעמר לגדים י"ל שכתה מיירי בלגונו שיאגרו שם בחותו מקום ושם ידוש חותם כמש"ל הר"ב בד"ה המעמר לגדים. ובאמת הוא דוחק גדול דל"ל למימר המעמר לגדים כיון דכופעות ואינך נמי גדים ניהו וכבי הול"ל ושם היה דעתו שיאגרו שם לדוש חותם שם י"ל שכתה ממנו ולגרן ע"ל שכתה. ומצאתי להרדב"ז פ"ה מיי"ב שכ' דגרשה מל' הר"מ שמנהג היה לעשות בשעה שקוצר כפורת כופעות ומשם מקבלין ומוליכין לתפילה ומשם למרכה ומשם לעשות משם ערמיים גדולים כדי להוליכן למקום הדישה. וכזה מיושב קצת דכופעות ואינך לאו מוראי הגדים שם ועדיין לא מכר גדים במתנתינו. אבל תמוה להכל טעמא מאי למה לן כלל גדים בהדי הגך ולומר המעמר לכופעות כו' ולגדים אין לו שכתה ממנו ולגורן י"ל שכתה ושם מתכוין שיאגרו בגדים לדוש חותם שם י"ל שכתה ממנו ולגרן ע"ל שכתה. ומצאתי בהרמ"ז שהגיה נוסן הר"מ שם הי"ג בזה"ל. פיזחו מקום שהוא גמר מלאכה זה מקום שדעתו לקבץ העמרים שם ולדוש חותם שם או להוליכן משם למקום הדישה שהוא הגרן ע"כ. ולפ"ז קיבוץ העמרים בעימורם המחרון שאין מחריו קבוץ ממקומות נפרדים נקרא גמ"ל. ושם מוליכן כולן משם לגורן שהוא מקום הדישה ע"ל שכתה כיון שזה לוקחן כולן ממקום ע'. ולפ"ז מיושב המעמר לגדים כפשוטו דלפי' נאין כוונתו לדוש שם י"ל שכתה וממנו ולגרן ע"ל שכתה. וע"ל שמ"ש בפירושו וכל שאר יקבצו מן הערימות וכו' הוא לשון מסוקם ופירושו כלומר היה אומר וכל שאר מן הערימות שאר יקבצו מעמידים רבים מעל הארץ כו' ולשון כזה מצוי הרבה בפירושו. ולפ"ז כופעות ואינך הם מוראי הערימות. שהם יקבצו אל"כ במק"פ. והוא הגדים. ומן המקום ההוא למקום הדישה:

תפארת ישראל י כ י ן

לט. שגמלך להוליך מגדים לגורן ולדוש שם: **מ.** מיהו דוקא בעומרים אין שכתה רק בגמר מלאכה. אבל בקמה ע"ל גמר מלאכה (כפ"ו מ"ז). וכ"כ בתילנות ג' שכתה (פ"ז מ"ח) ע"ל גמר מלאכה:

משנה ראשונה

הרמ"ם והר"ב שינו מכוונת הרמב"ם לפי פי' הר"ב בפי' השני משמע שהכל תלוי בכוונתו בשעת העמור אם דעתו להוליכן למקום שיאגרו שם לדושם הוי מעמר לגמר מלאכה ויש לו שכתה. אבל אם דעתו שלא יאגרו במקום שמוליכן שלא לחזור ולהוליכן משם למקום דישה אינו שכתה כהולכה לשמורה כיון שאתכוון בשעה להולכה שניה וזהו שכתב גבי המעמר לגדים ורוצה שיאגרו שם ודוש חותם שם יש לו שכתה ואם נמלך להוליכם למקום אחר לדוש חותם אין לו שכתה ע"כ. וטעמא דנמלך שלא היתה מתחלתו מתחלה לכך הא שם היה דעתו מתחלה בשעת הולכה לשמורה לחזור ולהוליכם למקום אחר הוי ליפסק שבהולכה לשמורה אינה שכתה ובשניה הוי שכתה. ויש לדקדק דל"ב למה ליה למתני למיתני לכופעות ולכומסקות וכו' ליפלוג ולימני בדידיה במעמר לגדים שם דעתו שיאגרו שם יש לו שכתה, ואם מתחלה היתה דעתו להוליכם משם לגורן אין לו שכתה שלא כשמוליכם לגורן. וליכא למימר דכולה בשתם מיירי ושתם כופעות וכומסקות שלא ישאירו שם ושתם מעמר לגדים כדי שיאגרו, דלפי פירושו כופעות וכומסקות היינו גמי גדים ממש שמגדישין בקרקע כל התבואה או בחפירה, ומאן יימר שלא ידושם במקומם. ועוד דמפרש ממנו ולגורן שגמלך, מידי גמלך קתני. אבל דברי הרמב"ם כך הם שהמעמר לכופעות ולכומסקות היינו שעושה כמה ערימות כאן וכאן ומשם מקבץ כולם ועושה מהן גדים שהקרקע כמין הר והיינו כופעות או בחפירה והיינו כומסקות. וכשמעמר לעשות ערמות הקטנות אין זו גמר מלאכה שידוע שלא ידושם במקומם כאן מעט וכאן מעט וכשמקבץ כולם למקום אחד לכופעות או לכומסקות זו היא מקום גמר מלאכה ואפילו דעתו להוליכן משם עוד למקום אחר לדושם לעפ"כ מקום קבוץ כל התבואה שרצוי לדושם זו היא מקום גמר מלאכה והיינו דקתני ריש המעמר לכופעות כו' היינו ערמות קטנות כדי לעשות מהם כופעות אין זו גמר מלאכה שלא ממנו ולגורן כלומר כשמקבץ כל הערמות לגורן והיינו הולכה שניה שרוצה לעשות כותש והיינו גורן. וסיפא המעמר לגדים היינו כשמקבלם לכופעו יש לו שכתה ואפילו הוליכם ממנו לגורן אפילו דעתו היתה מתחלה לכך מ"מ הגדים הרמשן הוי מקום גמר מלאכה. ושכי ליקא מתני' זה שכלל המעמר למקום גמר מלאכה ולמאי מתי מקום ליתני המעמר לגמר מלאכה ושלא לגמר מלאכה ש"מ דמקום תליא. ולשון הרמב"ם מתוכו פ"ה אין י"ג ליזהו מקום שהוא גמר מלאכה מקום שדעתו לקבץ כל העומרין שם ולדוש חותן שם או להוליכן שם למקום גדים שהוא הגורן ומקום שאינו גמר מלאכה הוא מלאכה הוא המקום שמקבלין בו העומרין כדי לעשות מהן ערומות גדולות כדי להוליכן למקום אחר, ע"כ:

הלכתא גבירתא כללא דפרק ה'

משנה א המגדיש תבואתו ע"ג לקט. אפילו בשוגג ואפילו מין בשא"מ. קנסוהו שכל הנוגע בארץ מופקר לעניים ופטור ממעשר. ורק אם הרוח פיזר השבלים על שדה שלא לוקט הלקט ממנה אומדים חלק מ"ה לקט שראויים לעשות ויתן כך להעניים.

משנה ב שבולת מחוברת שנשכחה. אם נקצרת עם הקמה שייכא לבעה"ב. שבולת לקט שנתערבה בטבל והעני רוצה דוקא שבולת. יטול הבעה"ב מהתערובות ג' שבלים. ויאמר על א' מהן. אם זו לקט מוטב. ואם לאו יהיו תרומה ומעשרות שלה כולן בב'. ואם הב' גופה לקט. יהיו תרומ"ע של א' בהג'. ונותן הראשונה להעני. והב' וג' לכהן. והכהן יפריש על א' מהן ממק"א המעשרות שחייב עליה.

משנה ג מותר בעה"ב להרבין שדהו במים. כדי שלא יתערב האבק בשבלים כשהפסדו הוא יותר מהפסד הלקט. וישום הפסד הלקט ויתן לעניים.

משנה ד עשיר שנוסע בדרך ואין עמו מזונות. מותר במתנת עניים. וא"צ לשלם רק לכשירצה.

משנה ה החליף תבואתו על מתנת עניים. חייב בתרומ"ע על מה שנתן להעניים ולא על מה שקבל מהם. ב' עניים שקבלו שדה באריסות שיטול בעה"ב חצי התבואה. והם חצי הב'. מותר כל א' מהן ליתן מעשר עני שלו לחבירו. אבל שניהן אסורין בלקט שכחה ופאה שמהשדה. בד"א בזכו שניהן בהתבואה במחובר. אבל באמר הבעה"ב. כך וכך ממה שתקצר יהיה שלך. אז מותרים שניהן גם בלקט שכחה ופאה שמכל השדה. ורק המעשר עני יתנו זל"ז כלעיל. דמדזכו בתבואה אחר שקצרו. הו"ל כבעה"ב.

משנה ו המוכר שדהו עם קמתה. מותר המוכר בכל מתנת עניים שבה. ולא הלוקח. אבל במכר רק הקמה. שניהן אסורים בהן. אסור להתנות עם הקוצר על מנת שלא יניח ללקט מתנת עניים רק בנו ובני ביתו של פועל. וכ"כ אסור לבעה"ב לעכב שום עני מללקוט ולסייע לאחר. או לעכב כולן. בחפצו שילקט הוא ויחלק ביניהן.

משנה ז שכחה אינו רק בששכחו כל אדם שראה אסיפת העמרים. ואם גרמו העניים שיהיה שכוח אינה שכחה.

משנה ח המפנה עמרים מהשדה למקום ב' ומשם למקום ג'. ומשם לגורן. אם היה א' מהמקומות הללו מיוחד לעשות בהשבלים גמר מלאכה. אז יש שכחה כשיוליך לשם ולא כשיוליך משם להגורן. אבל באין מיוחד המקום לגמר מלאכה. אז אין שכחה כשיוליך לשם. ויש שכחה כשיוליך משם ולגורן.

פרק ו **א בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, הַבֹּקֵר לָעֲנִיִּים, הֶבְקֵרא. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵינוֹ הֶפְקֵר, עַד שֶׁיַּפְקִיר אַף לָעֲשִׁירִים כַּשְּׁמִטָּהב. כָּל עָמְרֵי הַשָּׂדֶה שֶׁל קַב קַב וְאֶחָד שֶׁל אַרְבַּעַת קַבִּין וּשְׁכָחוֹ,**

פ"ו **א בית שמאי אומרים הבקר לעניים.** מי שהפקיר לעניים ולא לעשירים אין הפקר יכ"ל ופטור מן המעשר, דכתיב בלקט ופאה (ויקרא י"ט) לעני ולגר תעזוב אותם, מה תלמוד לומר תעזוב אותם למד על עזיבה מחרת דהיינו הפקר שהיא כן, מה זו לעניים ולא לעשירים אף מה שנאמר במקום אחר לעניים ולא לעשירים: **אף לעשירים כשמטה.** דכתיב (שמות כ"ג) והשביעית תשמטנה ונטשתה, מה תלמוד לומר ונטשתה, למד על נטישה אחרת דהיינו הפקר שהיא כשביעית, מה שביעית לעניים ולעשירים אף הפקר לעניים ולעשירים. ועוד י"ל דמאותם דריש שהוא מיותר. ועיין לקמן: **כשמטה.** פירש הר"ב דכתיב והשביעית תשמטנה ונטשתה מה תלמוד לומר ונטשתה וכו' ירושלמי. ודיה שמתי תשמטנה ונטשתה מיעוט. זה לעניים ולא לעשירים. אבל מה שנאמר במקום אחר לעניים ולעשירים. ודיה שמתי תשמטנה ונטשתה מיעוט. זה לעניים ולעשירים. אבל מה שנאמר במקום אחר לעניים ולא לעשירים: **ואחד של ארבעת קבין.** לשון הר"ם בירושלמי מפרש טעמא דב"ש שהוא יכול לחלקו לעמרים של קב קב ולעשות ממנו שורה. הואיל ועומרי השדה קטנים שמין בכל אחד ואחד כי אם קב. וכן עומרי השדה של שני קבין ואחד של ח' קבין ודיה שמתי לטעמייהו דאמרי בפרקין

פירוש המשניות להרמב"ם

פ"ו א כבר בארנו כי ההפקר אינו מחוייב במעשרות ומה שהפקיר לעניים בלבד אומרים בית שמאי שהוא הפקר ואינו מחוייב במעשר והביאו ראיה עליו מה שאמר הכתוב לעני ולגר תעזוב אותם ואמרו יש לך עזיבה אחרת שהוא לעניים ולא לעשירים. **ובה"א** אמר הכתוב בשמיטה תשמטנה מה ת"ל ונטשתה יש לך נטישה אחרת כזו. ואתה צריך לדעת כי לבית

מלאכת שלמה

פ"ו א **הבקר** כמו הפקר. ה"ר שמשון ז"ל וכן פירש גם כן הרמב"ד ז"ל ובמס' עדיות וכן בסמ"ג עשין סי' כ"ט וגם הרמ"ם ז"ל בפ' ומלו טרפות דף קמ"ג וכן ג"כ כתב הרמב"ן ז"ל בפי' החומש פ' בשלח פקוח נפשא גרוחק שהוא כמו נפשא בציית גם בפקוח נקרא תהיה לכפי' קדושים. גם המ' הר"ם שיחיליו ז"ל כ' הנקר גרסי' בציית והוי כמו הפקר וכן בלשון המקרא נקרא תהיה לדעת הרמב"ן ז"ל וכן פירש גם כן הרמב"ד ז"ל ובמס' עדיות וכן בסמ"ג עשין סי' כ"ט וגם הרמ"ם ז"ל בפ' ומלו טרפות דף קמ"ג וכן ג"כ כתב הרמב"ן ז"ל בפי' החומש פ' בשלח פקוח נפשא גרוחק שהוא כמו נפשא בציית גם בפקוח נקרא תהיה לכפי' קדושים. גם המ' הר"ם שיחיליו ז"ל כ' הנקר גרסי' בציית והוי כמו הפקר וכן בלשון המקרא נקרא ובקרין. הנקר לעניים הנקר משום דתנן בפ' הפאה ניתנת להפקר פטור מן המעשר מפרש ליה תנא דמתני' גווניה כי היכי דלהוי פטור מן המעשר. ומני לה הכא משום דתנן לעיל דיש שכחה שיש בה זכות לבעה"ב ומייתי במעשרות ולא תלה השכחה מע"ג שהיא מדה שזוכין בה עניים. תנא מגבה נמי מדה שזוכין בה עניים ללמ

י כ י ן — תפארת ישראל — י כ י ן

פ"ו **א.** מס הפקיר רק לעניים. הו"ל הפקר ופטור ממעשר. דילפינן ממתנת עניים בלקט וכו': **ב.** דבשביעית הכל מופקר גם לעשירים:

משנה ראשונה

פ"ו א **בש"א הפקר לעניים הפקר.** פי' הר"ב דילף מפאה דכתיב תעזוב ללמד על הפקר שהיא כזו. וע"ל דהיינו מדכתיב תעזוב יתירא מרי זימנא כדאמר בחולין דף קל"ד. ותע"ג דהתם דריש ליה למלתא אחריתא י"ל דמרבי הכל. ועוד י"ל מדה"ל למיכתב עזוב לשון לווי וכתב תעזוב דמשמע נמי רשות והיינו הפקר דלמו מלוה: **ובה"א אינו הפקר.** דילף ממשמטה ואמר בירושלמי הר"ם דרבי תשמטנה דשמטה מיעוטא וה"ה דרבי אותם דפאה מיעוטא. והשתיהם לריכין טעם אמאי לא דרבי ה"ם מיעוט אותם דפאה וכן ה"ה אמאי לא דרבי מיעוטא דגבי שמטה. ומיהו לב"ה י"ל דאין ה"ל דדרבי למרוייהו מיעוטי והלכך מתרוייהו ליכא למילף ומשמטה לילף משמטה להאמיר למיב במעשר עד שיפקיר לעניים ולעשירים. אבל ב"ם שכתו להקל מאי קסברי. וגראה דמשמטה לא ילפי כדאמרי לעיכא מיעוטא. אבל מפאה ילפי שפיר דאי ס"ד לאותם ממעט שאין קרוי הפקר עד שיפקיר לעניים ולעשירים ליתוק מריבויא דתעזוב וליתוק מאותם. ומסברא אמרי להאמיר עד שיפקיר אף לעשירים אלא ע"כ אותם לאו למעוטי הפקר אתי. ומיהו לאאי לאמרי התם בחולין דף קל"ד תעזוב יתירא אתי שהמפקיר כרמו וחזר ובלכו מייב בשכחה ופאה וכו' מו ליכא למימר ליתוק מתעזוב דהא מיקטרין ושמע ב"ם לית להו הך דהמפקיר כרמו וכו'. ס"ל לפילו אית להו הכא ריבויא דילדו מדכתיב תעזוב ולא עזוב כדפי' לעיל. **ואחד של ארבעת קבין.** אבל פחות מארבעה מודו ב"ם דהוי שכחה לאין בו לחלקו לארבעה עומרין לב"ם לטעמייהו דס"ל לקמן מ"ה שלשה לעניים וארבעה לבעה"ב. וב"ה ליתא להו רואין לחלקו לעולם הוי שכחה ומשמע ולאי לפילו אחד של חמשה קבין ויותר. ולפ"ז כמ"ש הר"ב בפ"ד דעדיות מ"ג דיותר מארבעה מודו ב"ה לאינו שכחה ואין טעם לזה. ולאיאי שדברי הר"ב בעדיות הם מדברי הרמב"ם שכ"כ בפ"ה ממ"ע דין י"ו וכבר תמה שם הרב משנה למלך בזה. וכתב הר"מ דה"ה חם כולם הם של שני קבין ואחד של שמונה. ולכאורה משמע ה"ה כולם של אאי אאי קב ואחד יותר משני קבין לב"ה או שני קבין לב"ם אינו שכחה אבל לקמן מ"ה כתבנו דאאי בפלוגתא דלתנא דספרי אין זה גדיש והוי שכחה.

ציונים

פ"ו א **בש"א**. ב"מ ל: עדיות פ"ד מ"ג. תוס' ב"ק כח. מנחות ע"ח: **אינו הפקר**. מיי' פ"ב מהלכות נדרים הלכה טו. טור ושו"ע חו"מ סימן רעג סעיף ה.

שינויי נוסחאות

פ"ו א **הבקר** כל"ג ג' גם נדב"ם הפקר כפ"ק ונד"ק ג' גם נדב"ה הבקר עד שיובקר בגי"ת וכ"ה בירושלמי ובעדיות שם.

ראשון לציון

פ"ו א [תוי"ט סד"ה] **הבקר פירושו כמו הפקר כו' ובש"ס החליפו בפ"א.** וע"ע תוס' מולין נט: סד"ה והכי נמי.

תום' רעק"א

פ"ו א [אות נח] [ד"ה זה שייך לעמ' הבא] **ב"ש אומרים אינו שכחה.** וה"ה אם שכח עומרים ובהם ד' קבין דזהו נלמד בק"ו דר"ג בפרקין מ"ו והכא ל"ש תשובת חכמים דלשם דהא עיקר טעמא דב"ש דאפשר לחלק לעומרים (משנה למלך).

תוספות אנשי שם

פ"ו א תוי"ט ד"ה **הבקר כו' ממוצא השפה.** נ"ל שכן היה המנהג שלהם שאנו רואים היום שהמדפיסים ל' ערכי לא יכולו לצטות הפ' כ"ף בגי"ת ו"מ שמייב מדם לומר בלי רבו כמ"ש הרמב"ם בעדיות פ"ק מ"ג וע"כ לומר כן דלאל"ה מ"ש הלי מתני' מדפ"ק מ"ג. ולא ניחא לי כלל בדקדוק הסוי"ט שמפרש דבדי רו"ל בסדר דקדוק המורה בהתחלפות האותיות ממוקם ג'. שדוקא כאורה שכולה שמותיו של הקב"ה י"ל כך שנחלף אות זו בזו אבל בג"ת מה להם להחליף האותיות כ"א לצמוד לשון ערומים וממ"ש הרמב"ן עלמו פסוק נשפת בהוסך ופ' לא תמעמר פה תרתה שמין החלוף לרו"ל מפני הדקדוק אלא מפני השמטת המצטע לפי המקומות כדאמרינן קורין לאלפי"ן עייע"ן ולעייע"ן אלפי"ן וה"ה בגי"ת

במקום פ' לרגלים בל' ערבי (רמ"ז). בא"ד **בב"מ במשנה בבי"ת.** אין זה מכוון בספרים שלנו שנמלא בהם ג"כ בפ"ק (ב"ד). במשנה **לעניים.** דוקא. דאילו לעשירים ולא לעניים מודו ב"ם דאילו הפקר כמפי' בירושלי ומוכרח כן מלשון המשנה דאל"כ הול"ל רבותא דאפילו לעשירים לבד הפקר. ובזה ב"ש שלא הוצרכו ב"ם לומר בפירוש כפאה כמ"ש ב"ה כשמיטה. (ש"ל). תוי"ט ד"ה **הבקר שמעינן נמי כו' לחך כו'**. לא ידעתי למה שכח רבינו הסיוע דסוף הפרק שפפק לקט לקט דדרשינן נמי מתעזוב ולעי"ב דהכא ודאי שייך שפיר מ"ש הכא ולעי"ע לעני ספ"ד דחד מהנהו מילי דרשינן מתעזוב אותם דפ' אמור ושם הוכחנו לדיתא אבל הכא ודאי מ"ש דהך דרשא נפקא מתעזוב דפ' אמור ויש להוכיח כן מל' הר"ב שכ' דכתיב בלקט ופאה לעני כו' ושם כוונתו על פ' דקדושים ההוא קאי ג"כ אפרט ועוללות ומ"ש הני תרתי דנקט הר"ב ולא הול"ל אלא או כולהו או חד מיניהו אלא דבכיון נקט הר"ב הני תרתי להודיע לכוונתו על פ' דאמור דלא מזכר אם אלא לקט ופאה והיא גופה כותא הר"ב דלא תקשי הא מצטריך תעזוב לדרשא לעיל (ש"ל): בא"ד **ועי"ל דמאותם כו' ואע"ג דלעיל דרשינן אותם שאין בהם סכנה כו'** אי להכי לכתוב תעזבם דהוה קאי אפאה אדלא נקט קאי אלקט דאין בהם סכנה ויש בשמעתא אותם נמי דקאי אמאדלא נקט וקאי לכולהו אם מלאה להפקיר הכל יהא הפקר לעני ולגר גם השדה או הקניר כולה (רמ"ז). במשנה **אינו הפקר**. ומייב בשעבר ואפילו קדם עני וכבר לא עשה ולא כלום כדמוכח פ' אלו מציאות ד' ל: (ר"ש): **עד שיופקר**. מל' זה נראה דאם הפקיר מחלה לעניים ואח"כ חזר והפקירו לעשירים מהני ב"ה אע"ג דלא הפקיר לכולם יחד אלא זא"ז (ש"ל). תוי"ט ד"ה **כשמיטה כו' אותם מיעוט וכו'**. כתב הרב הו"ע בירושל' פליגי בה ר"י ור"ל. דר"י ס"ל דשמיטה דקתני לסיומא בעלמא נקט דלא יליף ב"ה מינה אלא ממקרא דב"ם ממיעוטי' דאותם כמ"ש התי"ט. ור"ל ס"ל דכשמיטה

ג' לענייס וד' לנעל הבית °וכ"ה לים להו רומין: **ב לגפה.** פי' הר"ב גדר מבנים קדושת וכ"פ הר"ם. וכ"פ עוד הר"ב בכלאים פרק ב' ובפרק ד' דעדיות מבל במשנה ג' פ"ב דמליעה מפרש

°**בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵינוֹ שִׁכְחָה**ג. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, שִׁכְחָה**ד: **ב** הָעֹמֶר שֶׁהוּא סָמוּךְ **לַגָּפָה**ה **וְלַגָּדִישׁ, לַבָּקָר וְלַכֵּלִים**ו, **וּשְׁכָחוֹ, °בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,**

ולעמירים: **ב לגפה.** גדר מבנים קדושת זו על זו בלא טיט: **ולכלים.** כלי הממריסה: **בית שמאי אומרים אינו שכחה.** פלוגתייהו דבית שמאי ובית הלל בעשה שהחזיק בו

ציונים

שכחה. מיי' פ"ה מהל' מת"ע הל"ז: **ב השומר.** עדיות סס מסנה ד'.

שינויי נוסחאות

ב לגפה ולגדיש נד"ם לגפא ולגדר.

תום' רעק"א

[בש"א ראה בעמ' הקודם]

[אות נט] בתוי"ט ד"ה **ואחד. וב"ה לית להו רואין.** מזה משמע דה"ה אפילו אם הוא יותר מד' קבין הוי שכחה (מדכתב) כיון דלית להו רואין. אולם הרמב"ם בפ"ה הי"ז מהמ"ע כתב דביותר מד' קבין לא הוי שכחה. וכבר תמה המ"ל בזה. והרע"ב פ"ד מ"ג דעדיות כתב ג"כ כהרמב"ם: **ב** [אות ס] **ב"ש אומרים אינו שכחה.** בר"ש הביא קושיית הירושלמי והתנן העומר שהוא סמוך לגפה שהוא חומר לעניים. ותני להו במקולי ב"ש בעדיות. וכתב הר"ש לא מצאנוה בעדיות ופלוגתא בעומר של ד' קבין שנויה שם עכ"ל. ותמהני הלא לפנינו שנויה היא בעדיות פ"ד מ"ד ואולם קשה אירושלמי אמאי לא פריך נמי מעומר של ד' קבין שהיא בעדיות במשנה הקודם למשנה דגפה. וביותר קשה דתחלה פריך הירושלמי ממשנה דהפקר לעניים ואח"כ ממשנה דגפה והשמיט בבא האמצעי דא' של ד' קבין למפרך ממנה וצ"ע.

תוספות אנשי שם

דקתני דוקא הוא דמיעט ילפי' ב"ח. וממקרא זה נמי יליף ב"ח ממיעוט דועטפתה כמ"ש התוי"ט אפכא. ועם למחוה על הר"ב דנקט תלת הר"י ותלת כלי"ל ועוד ים למחוה על התי"ט דלא הרגיש בזה ולא עוד אלא דכתב שמירת הירושלי' סתם גלי פירוש שכתוב בו השני לשיות אחרים שלא כתבם הר"ב תלת הר"י ותלת כלי"ל. ואילו לא הייתי מפרשים כמ"ש והוא מפי הר"ם מיוסד על הירושלי'. הרי לנו קושית מפורסמת דתרי טעמי נין לב"ה ל"ל כו' ע"ש שהתירץ. ומיבעית שהר"ם פי' כן הירושלי'. וכן משמע שם דל"י ור"ל פליגי דת"ל מבין ליכל התמני' מסיע ל"ל עד שיופקר אף לעשירים כשמיטה. דהפקר לאדם ולא לבהמה ליאכל ולא לעובד כוכבים לעניי אותה העיר ולא לעניי עיר אחרת [אלא דוקא אלא כלומר לבני אותה העיר. ותע"פ שלכל הפקיר נקט עניים משום דסמוכת לפי שרואה עורך עניים עשה. ר"ם] פלוגתא דל"י ור"ל. על דעתיה דר"י הפקרו הפקר אע"ג דלא דמי לשמיטה שהיא אף לבהמה. על דעתיה דר"ל אין הפקרו הפקר דבעינן דומיא דשמיטה. ולפ"ז ודאי דקשה על הר"ב. אבל בירושלי' מסיע ל"ר לא [כלו' ר' אילא ול' הירושלי' משום] בפירוש פליגין ר"י אמר הפקרו הפקר ור"ל אמר אין הפקרו הפקר ע"כ. ובדברים הללו לר' הר"ם מתפרשין כפשטן דפירוש פליגין ר"י ור"ל ומה נורך לך להוציאו מפשטן ומדיוקא. אבל הר"ב וכן הרמב"ם שממנו העתיק הר"ב ס"ל דבמתני' קאמר וכי בפירוש פליגין כו' ופליג אר' אבין. ולית ליה להמניא תלוק זה בין ר"י ור"ל דלא בפירוש פליגין ר"י הפקרו הפקר וכו' וכיון שכן טפי ניחא לן למימר דליכא בייניהו פלוגתא כלל אלא מר פריש טעמא דב"ש ומר פריש טעמא דב"ה. ואין להקשות דתרי טעמי ל"ל דהסיק אינה אלא דמיירי לדמות מצינו אבל לעולם עיקר טעמא דב"ש דילף מפתה וכ"ה מסמיטה. ודומה לדבר זה ממש מ' בריש ברכות בירושל' בפלוגתא דר' ור"י דמה מסמהות הוי לילה כ' חזקיה ור' בא אר' חמר טעמא דר' מלות לילה כו' ומבירא חמר טעמא דר"י דאם האשמורת כו' והדר קאמר מה מקיים רבי טעמיה דר"י כו' מה מקיים ר"י טעמיה דבבי כו' דוק שהוא ממש דומה בדומה לב"ד. והר"מ והר"ב פי' בהך סברא דבסכי מ"ל לתוק לר"י לומר דלסיומא בעלמא נקט כשמיטה (ש"ל). ד"ה **ואחד כו'. ל"ל רואין.** ע' תוי"ט בשם המל"מ. מ"ה לענ"ד דהר"מ ס"ל כדעת הרמב"ד בעדיות שם (ע"ש פי' בירושלמי) דטעמא דב"ש מפני שהוא מקוים בין שאר העמרים. כיון שהוא גדול כ"כ שיכול לעשות ממנו ד' עומרין ולעולם דעתו עליו מפני גדלו וא"כ בשני עומרים ובכה ד"ק שייך תשובת מכמיס וביותר מד"ק בשומר מ' יכול להיות דמודו ב"ה דהוי מקויים וכן מלמעי בשם פה"ם. ב בר"ב ד"ה **בש"א כו' פלוגתייהו כו'** פי' הרמב"ן של הר"ב הוא פי' הרמב"ם והר"מ שבתוספתא והפי' שאחר הוא פי' הר"ם והר' יהושע שם והוכח בם' מ"ם כאן. ומשמע מד' הר"ב דלפי' הם שהוא פי' הר"מ בעומר שלא החזיק בו כלל ב"ע הוי שכחה. וג' בתוספתא בדברי ר"מ מודים בשלו שהן שכחה וכ"ה ג' הר"ם ולא כג' שלפניינו שאין שכחה. ומ"ם הר"מ בפי' וז"ל וכבר בארנו בגמ' שהם לפ שאין בשלהם מן המשנה הזאת שאינו שכחה וכו'. ר"ל שלא נאלנו לומר שאינו שכחה אלא מודו ב"ה דהוי שכחה ולא נאלנו כלל כמקום העומר להוליכו כו'.

פירוש המשניות להרמב"ם

שמאי מי שהפקיר לאדם ולא לבהמה לישראל ולא לנכרים לעניי אותה העיר ולא לעניי עיר אחרת שכל זה הפקר ואינו מחוייב במעשרות. **ב גפה.** הוא שער (המגולה) [והעגולה] והוא ממלת ויגיפו הדלתות (נחמיה ז). **גדיש.** הוא ציבור העמרים. **ולכלים.** כלי חרישה. וכבר בארנו בגמרא שהם לא נחלקו כנראה מן המשנה הזאת (שאינו) [שהוא] שכחה אבל נחלקו כשיקח העומר להוליכו (במדינה) [ממקום למקום] ונתנו באחד מן המקומות הנזכרות ושכח אותו שב"ש אומרים

מלאכת שלמה

מלה וכב"ח ע"כ. וגם רד"ק ז"ל כ' בפי' הנביאים גבי מת זדוך שאמר מלאך לדוד דמרגס יומתן בקרנותך פי' פקרנותך ע"כ. **ובה"א שכחה.** אבל יתר על ד' לאפי' ב"ה מודו שאינו שכחה וכן אם היו של שני שני קבין ואחד יתר על שמנת קבין אינו שכחה. **ב לגפה.** פי' הרמב"ם ז"ל שער*) העגולה ממלת יגיפו הדלתות וכן פי' ג"כ בערוך. וכ"ע ז"ל פי' במניעה פ"ג סי' ג' פירוש אמר ע"ם. **בש"א אינו שכחה.** פלוגתייהו דב"ם וב"ה וכו' לעון ר"ע ז"ל. אמר המלקט לעון המוספתא זה כך הוא מ"ר מלעזר שאלתי את ר' יהושע על אלו שהעמרים נאלנו ב"ם וב"ה אמר לי החורה הזאת על אלו העומר הסמוך לגדיש לנקר ולכלים ושכחו. וכשבאתי ושאלתי את ר' אליעזר אמר לי מודים הם שאין שכחה ועל מה נחלקו על העומר שהחזיק בו להוליכו לעיר ונתנו בבד גפה או בבד גדיש שבש"א אינו שכחה מפני שזכה בו ובה"א שכחה. וכשבאתי והלימתי את הדברים לפני ר"א בן עזריה אמר לי אלו הדברים שנאמרו למשה מסיני והרמב"ם ז"ל משמע שהפסק כפי הכרעתו של רבי"ע אבל ר"ר שמעון ז"ל פי' כפשטא דמתני' ור' יהושע היא ע"ם. וז"ל פי' הם' ר"ר שלמה שיריליי"ו ז"ל. בֶּקֶר בית שעומדים שם הבקר המוחזקת. בֶּקֶר גרסינן והוא בית בקרות בשקל שמם. ולכלים בית לכלים שבריכין לעבודת השדה ב"ם שבני המקום המסויים הוא כל מד מהני ועתיד לזכרו ולא הוי שכחה ומי שבא לגד הגת תמנן לך' בפ' כל זית כל זית ש"ל שם כגון במקומו שהוא עומד בגד הגת או בגד

מלאכת שלמה

ג. **חזקי לטעמייהו (א) לקמן מ"ה. דג' שכחה. אבל ד' אינו שכחה ואית להו הכא רואין כאילו מחלקה לד': ד.** לית להו רואין: **ה.** גדר מבנים בלי טיט. וי"ם דר"ל שהניחו במקום הגפת הלחת: **ו.** כלי מחריסה שבשדה:

ירושלמי תפארת ישראל בועז

פ"ו **(א)** בר"ש [לק' במ"ב] הבית קושית הירוש' והתנן העומר שסמוך לגפה הוא חומר לעניים. ותנא לה במקולי ב"ש בעדיות. וכ' עלה רבינו הגדול הגאון מהו' עקיבא איילנ"ש. [בפות ס'] וז"ל ואולם ק' לירוש' אמאי לא פריך נמי מעומר של ד' קבין וכו' ול"ע עכלה"ט. **נאום** תרגע דיומת. לא שמיה. כוונתי קושית רבינו חזקה היא עד מאוד. ומאן נגר ובר נגר דיפרקיני' לחזק בדק הבית אצר הכא בידו הגדולה לרפיסים ומדיח לגזיזי' וקס והבית בצע"ג. אולם רוח בעלי הביקתני להבדיל בבדי הירושלמי הקדושים. ואומר לר"מ פי' ר"ל להלך גי'. להבי לא מייתי הירושלמי הך מתני' לא' של ד' קבין. משום להך מלתא דב"ם תניא בפ"ה דג' אינם שכחה בירושל' הכא והתם מחמרי ב"ה לעניים וא"כ

משנה ראשונה

בש"א אינו שכחה. וה"ם אם כל העמרים של קב קב ושנים הם של שני קבין אינו שכחה לב"ם וכ"ם הוא להא מרוב העומרים יפה כאו של בעה"ב כלקמן מ"ו. וכן אם יש שם אחד של מרובה קבין וכלהו שנים של קב קב ושכח כולם לב"ם כולם אינם שכחה לדיהבו לבבדי מרובה אינם שכחה והאיכא מרובה דעומר זה מלטרף אע"פ דבלא השלמה אין בו שכחה מ"מ עומר הוא ומלטרף. וה"ם לבבדת הרמב"ם אליבא דב"ה בעומר שהוא יותר מהרובה מלטרף עם שנים קטנים שבלהו והוו שלשה ואינם שכחה. כ"ז העלה הרב מלמה לאלך שם. **ב לגפה.** פי' הר"ב מבנים קדושת זו ע"ג זו בלא טיט וכ"כ הר"ם. וא"כ כל הני דמשיב אינם מחוברים ובידו' אמר ברב הבא בבר תלוש בבד מחובר. ולכן נראה בפי' הרמב"ם שהוא שער המגולה מלשון יגיפו הדלתות ע"כ וכן פי' הרמב"ם ז"ל **בש"א אינו שכחה.** פי' הרשאון שבמב הר"ב דמיירי בהחזיק בבחורה הוא תמוה מידי החזיק קאמי ואם דעתו דמתני' מסורי מחסרת מי דחקו לבך כיון דלפי' הבי דעתו דמתני' מסורי מחסרת מי דחקו לבך כיון דלפי' הבי